

2.2. Управління затратами підприємства у кризових умовах господарювання

Зрозуміло, що в умовах кризи багато українських підприємств намагаються просто вижити.

Доцільно виділити такі негативні чинники впливу на господарську діяльність вітчизняних підприємств:

- втрата зовнішньоекономічних зв'язків із контрагентами ближнього зарубіжжя;
- неможливість налагодження тривалих зовнішньоекономічних зв'язків із контрагентами інших країн через нестабільну політичну ситуацію у країні;
- суттєве подорожчання енергетичних і матеріальних ресурсів у складі собівартості продукції;
- обмеженість внутрішнього ринку споживання промислової продукції;
- наявність протиріч між інтересами бізнесу і довгостроковими громадськими цілями;
- обмеженість бази стимулювання ефективності виробничої діяльності підприємства [1].

Для забезпечення ефективного менеджменту необхідно організувати управління витратами в різних аспектах, зокрема, за технологіями (звичайні, інтенсивні тощо), центрами відповідальності, видами продукції, за відповідальними особами, що дозволяє всебічно аналізувати рівень витрат і визначати їх відповідність встановлення нормам і на цій основі розробляти власну політику управління витратами, застосовуючи ефективні методи і механізми на всіх рівнях управління. В сучасних умовах процес управління витратами обумовлюється господарською та фінансовою самостійністю підприємств. Господарська самостійність полягає у можливостях вибору організаційної форми підприємства, виду діяльності, виробничої програми, партнерів по бізнесу, отже, суттєво зростає відповідальність керівників за прийняті рішення.

Ефективність функціонування підприємства багато в чому залежить від раціонального використання усіх видів ресурсів, що обумовлює необхідність поступового переходу до єдиної системи управління витратами. До переваг впровадження такої системи можна віднести забезпечення виробництва конкурентоспроможною продукцією за рахунок більш низьких витрат та цін; наявність якісної та достовірної інформації про собівартість окремих видів продукції та їх позиції на ринку в порівнянні з продукцією інших виробників; можливість використання гнучкого ціноутворення; надання об'єктивних даних для упорядкування бюджету підприємства; можливість оцінки діяльності кожного підрозділу підприємства з фінансового погляду; прийняття ефективних та обґрунтованих управлінських рішень.

З розвитком економіки та зростанням кількості господарюючих суб'єктів, важливою умовою виживання підприємства у ринковому середовищі є раціональне управління витратами. Раціонально побудована система управління витратами на підприємстві дозволяє зменшити собівартість продукції (послуг), що виготовляється (надаються), оптимізувати рівень витрат безпосередньо на ор-

ганізацію бізнесу і на цій основі підвищити рівень фінансових результатів. Така система забезпечує більші можливості розширеного відтворення [2].

Управління затратами передбачає систематичну моніторинг та аналіз їхньої поведінки під дією як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, прийняття рішення щодо покращення структури собівартості продукції тощо (рис. 2.9) [1].

Рис. 2.9. Механізм управління затратами підприємства

Джерело: [1].

Більшість існуючих систем управління затратами визначається певними недоліками, основні з яких наведено у табл. 2.6.

Система управління затратами підприємства – це комплекс пов'язаних елементів та відносин у системі управління підприємством, які за рахунок раціонального використання його ресурсів забезпечують його стабільне функціонування. Кожний окремий елемент виконує відповідні функції й завдання системи управління затратами.

Ефективна система управління витратами ґрунтується на дотриманні таких принципів:

- принцип безперервності;
- принцип бюджетного (кошторисного) методу управління витратами, собівартістю та дохідністю підприємства;
- принцип взаємодії підрозділів підприємства через дані бюджетів;
- принцип оцінки результатів діяльності підрозділів на основі бюджетів і внутрішньої звітності;

- принцип участі персоналу підприємства (партисипативності) у процедурах управління витратами;
- принцип періодичності;
- принцип економічної обґрунтованості та достовірності;
- принцип мінімальної трудомісткості;
- самостійне визначення самим підприємством форм та документації системи управління витратами;
- пріоритет стратегічних цілей перед поточними завданнями;
- орієнтація на задоволення виключно власних інформаційних потреб підприємства при управлінні його виробничо-збутовою діяльністю;
- системний підхід;
- наскрізна уніфікована стабільна систематизація та кодування всіх планово-облікових номенклатур.

Таблиця 2.6

Характерні недоліки систем управління затратами

Недоліки діючих систем управління затратами	Наслідки недоліків діючих систем
Відсутній порядок регулювання та урахування сумарних затрат й їх структури на стадіях життєвого циклу продукції	Неможливо цілеспрямовано впливати на оптимізацію та зниження сумарних затрат
Здійснюється лише автономне управління комплексом затрат за господарськими одиницями (ланками), але не за виробами	Зниження затрат однієї із ланок може призвести до збільшення сумарних затрат; зменшується можливість планування затрат
Управління реалізується через план, сформований за базовими затратами, згідно з критеріями оцінювання діяльності конкретної господарської ланки	Підприємства орієнтуються на виконання плану, не враховуючи реальні можливості зниження затрат за виробами та досягнення науково-технічного прогресу
На кожній наступній стадії (кожному етапі) не беруться до уваги економічні розрахунки затрат, виконані на попередніх стадіях	Можливе завищення сумарних затрат; неточно оцінюється та враховується внесок учасників нововведень в загальні результати; неточно оцінюються результати розвитку
Відсутня закінчена система поетапного проектування; результати прогнозу не обов'язкові для наступних стадій	Затягується освоєння економічних параметрів виробу через відсутність послідовності економічних показників проекту за стадіями життєвого циклу виробу
При атестації економічного рівня та якості продукції майже не враховуються економічні параметри	Знижується об'єктивність та ефективність оцінювання при атестації продукції
Відсутня стратегія зниження затрат учасниками процесу розвитку; не встановлені контрольні точки оцінки доцільності подальшого здійснення затрат	Допускаються збільшення затрат на повний життєвий цикл, неточності у визначенні планових завдань зі зниження затрат; можлива розробка проектів не з максимальною ефективністю
Не визначена структура управління затратами на виріб. Діюча система управління якістю не наповнена економічним змістом	Допускаються втрати ефективності під час зміни стадій життєвого циклу. Знижується ефективність управління затратами у виробництві

Джерело: [1].

Для ефективного досягнення мети внутрішнього контролю затрат основної діяльності підприємства необхідно вирішити такі завдання [3]:

- у сфері стратегічних цілей: відповідність діяльності центрів відповідальності загальній стратегії та бізнес-планам діяльності підприємства;

- у сфері оперативних цілей: раціональне та економне використання фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, забезпечення дотримання прогнозних (бюджетних) показників результатів без підвищення рівня ризиків понад встановлений рівень, виявлення внутрішніх резервів для підвищення ефективності системи управління витратами;

- у сфері інформаційних цілей: необхідний рівень інформаційно-облікового забезпечення бізнес-процесів господарської діяльності підприємства, достовірність і своєчасність надання облікової інформації та раціоналізація інформаційних потоків з метою прийняття управлінських рішень;

- у сфері цілей дотримання чинного законодавства: дотримання державних нормативних актів та внутрішніх регулюючих документів, що регламентують господарську діяльність підприємства, здійснення окремих технологічних і бізнес-процесів та формування витрат.

У сучасних умовах практично кожне підприємство повинно самостійно вирішувати питання стосовно управління витратами виробництва, визначати вимоги до ефективності їх здійснення тощо. Однак в усіх випадках має ставитись мета управління витратами виробництва і розроблятися завдання та заходи її реалізації. На основі вивчення теоретичних матеріалів та результатів діяльності провідних підприємств можна зазначити послідовність організації робіт, пов'язаних з формуванням вимог до управління витратами виробництва, розробкою і впровадженням системи управління витратами на підприємстві [2].

На першому етапі здійснюється передпроектне дослідження і визначається основна мета підприємства у сфері управління витратами виробництва. На цьому етапі необхідно проаналізувати реальний стан здійснення витрат виробництва на основних ділянках і підрозділах виробничих процесів, оцінити ефективність їх формування й обґрунтувати напрями підвищення ефективності управління ними. Реальний стан здійснення витрат доцільно визначити на базі інформації, яка надходить з центрів відповідальності за витратами виробництва.

На основі здійснення досліджень другого етапу на підприємстві повинна сформуватись повна інформація щодо реалізації напрямів удосконалення системи управління витратами виробництва, підвищення ефективності управління ними. Кінцевими матеріалами цього етапу мають бути визначення основних функцій управління витратами та їх завдань у підвищенні ефективності діючої системи управління витратами або забезпечення ефективності функціонування нової, спроектованої системи. В останньому випадку розробляється проект такої системи і подається до розгляду керівництву та власникам підприємства.

На заключному третьому етапі здійснюється впровадження нової або удосконаленої системи управління витратами виробництва. На цьому етапі має розроблятися план впровадження системи, в якому визначаються строки виконання основних заходів і відповідальні особи. На нашу думку, доцільно створити робочу групу менеджерів, яка б відслідковувала процес впровадження

системи управління витратами виробництва, оцінювала ефективність їх функціонування на етапі впровадження нових або модернізованих функціональних підсистем системи управління витратами виробництва.

Одним з найпопулярніших заходів є зниження затрат, коли підприємства змушені йти шляхом економії. Успішні підприємства регулярно займаються переглядом своїх затрат, а в умовах кризи це набуває вирішального значення. Грамотне скорочення затрат – велике мистецтво, адже надмірне захоплення економією не менш небезпечно, ніж бажання залишити все як є.

Захопившись питаннями оптимізації затрат, багато керівників приймають стратегічно неправильні рішення. Наприклад, скорочують затрати, які є життєво важливими для підприємства. Застосування стратегії тотального зниження затрат призводить до того, що в намагаючись як можна більше зекономити, керівництво підприємства починають «зрізати» цілі статті затрат, не зовсім вникаючи, який результат для бізнесу приносять ці затрати.

Наприклад, знижуючи затрати на рекламу керівник повинен розуміти, що скорочувати їх можна тільки в тому випадку, якщо підприємство знайде інші, більш дешеві методи реклами, просування своєї продукції, інформування покупців, споживачів, партнерів про свої бізнес-пропозиції.

Або, скоротивши затрати на технічне обслуговування і ремонт основних засобів, потрібно розуміти, що скорочення цієї статті затрат збільшує виробничі ризики, ставлячи «під питання» самі виробничі процеси.

Такі непродумані дії можуть призвести не до поліпшення ситуації, а, навпаки, до її погіршення.

Іншою поширеною помилкою є надмірне скорочення персоналу або серйозне урізання заробітної плати. Як правило, у відділі залишають кілька співробітників, в обов'язки яких входять функції, які раніше виконувалися цілим відділом. Крім того, їм ще й зарплата «урізається». Результат такої політики відомий – трудовіддача знижується, через великий обсяг робіт частіше допускаються помилки і кваліфіковані співробітники починають шукати собі роботу на іншому підприємстві.

Також хибною є стратегія, коли з метою зниження затрат підприємство свідомо знижує якість виробленої продукції, що дає можливість знизити її ціну. Але практика показує, що такі кроки значно знижують шанси підприємства серед конкурентів, а отже, і ефективність його діяльності.

Почати оптимізацію затрат необхідно з аналізу роботи підприємства: визначити, в якому стані на цей момент знаходиться підприємство, тобто проаналізувати логістику закупівель, виробництва, продажу, внутрішніх переміщень матеріалів, виявити «вузькі місця» у системі управління запасами, з'ясувати, які затрати, в якому місці виникають, якою має бути їх оптимальна величина.

Для здійснення ефективного аналізу доцільно застосувати розроблену стратегію.

Необхідно описати існуючі на підприємстві бізнес-процеси. Це дасть можливість: оцінити їх ефективність і визначити проблемні місця (дублювання відповідальності, документів або, навпаки, відсутність необхідних дій). В умовах кризи, на відміну від «традиційної» роботи з оптимізації бізнес-процесів, важ-

ливим стає фактор часу: зміни повинні бути проведені швидко. Тому доцільно не розглядати діяльність підприємства як комплексну систему, а виділити найбільш критичні бізнес-процеси, оптимізація яких може дати найбільший ефект, і займатися тільки цією групою процесів.

Далі слід проаналізувати модель фактичних і побудувати діаграми вдосконалених бізнес-процесів.

Наступним етапом потрібно оптимізувати роботу персоналу. З цією метою буде доречним:

1. Переглянути існуючу організаційну структуру підприємства стосовно якісної організації бізнес-процесів.

2. Визначити підрозділи і посади, функції і відповідальність яких дублюються.

3. Прописати посадові інструкції для персоналу, виключаючи дублювання функцій і посадових обов'язків.

4. Звільнити співробітників, робота яких малоефективна, при цьому направивши зусилля на мотивацію висококваліфікованих фахівців, втрата яких може значно знизити результати роботи підприємства. Той персонал, який оказує значний вплив на якість продукції, конкурентоспроможність виробництва, необхідно обов'язково зберегти.

У періоди кризи потрібно посилити роботу з клієнтами, а саме:

1. Утримати тих клієнтів, які приносять підприємству максимальний результат (за правилом Парето 20 % клієнтів приносять 80 % результату), сконцентрувавши зусилля на важливих для них параметрах товарів і обслуговування, для цього вибудувати бізнес-процеси підприємства таким чином, щоб вони були максимально орієнтовані на якісне задоволення їх вимог.

2. Зберегти на тому самому рівні затрати на рекламу, яка «добре працює», на ті перевірені канали комунікацій зі споживачами, які довели свою ефективність.

3. Використовувати дешевші й умовно безкоштовні методи реклами, просування, інформування покупців, споживачів, партнерів про свої бізнес-пропозиції.

4. Забезпечити повне завантаження виробництва, яке є основною умовою зниження умовно постійних затрат.

Якщо цього зробити неможливо (наприклад, немає достатнього попиту на продукцію підприємства), то слід навпаки зробити його «стискання» (законсервувати частину виробничих потужностей, передати в оренду частину основних засобів тощо).

5. Переглянути існуючу стратегію роботи з постачальниками.

При цьому можна використовувати такі стратегії:

- підвищення ефективності взаємодії і скорочення затрат за рахунок скорочення чисельності постачальників;

- збільшення кількості постачальників (з метою підстрахуватися, якщо з одним із постачальників виникнуть труднощі).

Розподіл затрат підприємства на постійні, змінні й умовно постійні використовується під час проведення аналізу беззбитковості й пов'язаних з ним показників, а також при оптимізації структури реалізованих товарів. Саме ефек-

тивне управління змінними, в тому числі непрямими, затратами відкриває перед менеджментом підприємства можливість прогнозування та управління затратами виробництва. Однак управління затратами не представляється можливим без наявності первинних даних, збір яких забезпечується системою управлінського обліку. Практикою встановлено, що ефективна система управління затратами повинна забезпечувати:

- оперативність надходження інформації;
- контроль затрат по підрозділах (місцями виникнення затрат);
- можливість віднесення всіх видів затрат на певні види продукції, що дозволить об'єктивно визначити собівартість і її структуру;
- інформацію для оптимізації товарного портфеля компанії;
- можливість розрахунку точки беззбитковості компанії;
- інформацію для аналізу структури і сезонної динаміки затрат;
- можливість прогнозування і планування затрат.

Проводячи аналіз затрат підприємства потрібно пам'ятати, що цільовим призначенням проведених затрат, тобто використання ресурсів, є отримання результату. Тому головне питання, на яке необхідно отримати відповідь: «Чи вдалося цей результат отримати, і яка «ціна» цього результату?»

З урахуванням вищенаведених особливостей після проведення комплексного аналізу підходів щодо сучасних напрямів оптимізації затрат підприємства можна виділити заходи, що є доцільними у сучасних умовах [4].

1. Підвищення технічного рівня виробництва, яке забезпечується впровадженням новітніх технологій, застосуванням нових видів сировини та матеріалів; використанням інноваційної техніки та обладнання; автоматизацією та механізацією виробничих процесів тощо.

2. Удосконалення організації виробництва і праці за рахунок зміни форм і методів праці, удосконалення апарату управління, зменшення адміністративних та транспортних втрат.

3. Зміна обсягу та структури продукції, зокрема зміна номенклатури й асортименту, зниження матеріаломісткості та трудомісткості продукції.

4. Поліпшення використання виробничих ресурсів, застосування більш дешевих матеріалів, їх повторне використання, впровадження безвідходних технологій виробництва, застосування ресурсозберігаючих технологій, що забезпечує економію матеріалів та енергії.

5. Введення в дію нових цехів, виробництв і виробничих одиниць, а також диверсифікація виробництва.

6. Використання альтернативних методів зниження затрат: розмежування затрат на виробництво нестандартної продукції та продукції вищої якості; застосування єдиної системи калькулювання затрат на всіх стадіях життєвого циклу продукції; чітке виділення затрат на управління, підготовку й оновлення процесу виробництва і т. ін.

7. Вивчення причин браку та зниження собівартості за рахунок скорочення втрат від браку, що дасть можливість скорочення і більш раціонального використання відходів виробництва.

8. Зниження затрат на оплату праці на одиницю продукції.

9. Скорочення адміністративно-управлінських затрат.

10. Ліквідація непродуктивних витрат і втрат.

11. Чітке дотримання технологічної дисципліни, що призводить до скорочення виробничих втрат.

12. Розробка оптимальної стратегії технічного розвитку підприємства, що забезпечує раціональний рівень витрат на створення технічного потенціалу підприємства.

13. Запровадження ефективних систем внутрішньовиробничих економічних відносин, що сприяють економії ресурсів, підвищенню якості продукції.

14. Раціоналізація організаційної структури з метою скорочення затрат на управління, підвищення його ефективності тощо.

15. Посилення контролю над затратами, зокрема за валютними операціями та операціями з цінними паперами, а також перегляд порядку роботи з покупцями і замовниками в разі прострочення платежів, вдосконалення механізму нарахування пені та штрафних санкцій, контроль дебіторської заборгованості.

16. Посилення контролю за співвідношенням темпів зростання продуктивності праці та заробітної плати; недопущення прискореного зростання середньої заробітної плати щодо росту продуктивності праці.

17. Зниження рівня комерційних та управлінських затрат на підприємстві.

18. Збільшення рівня операційного важеля.

19. Скорочення затрат на оплату праці за рахунок аутсорсингу і фрілансу, компенсація частини заробітної плати наданням працівникам соціальних пільг (безкоштовного харчування, розширеного медичного страхування тощо).

20. Управління інвестиціями: обґрунтований відбір інвестиційних проєктів, запрошення незалежних експертів тощо.

21. Застосування технології «ощадливого виробництва» (lean thinking), яка полягає в тому, що затрати оцінюються з погляду клієнта (чи погодиться він їх оплачувати).

Максимальний ефект підприємствам нададуть тільки комплексні програми зниження затрат, а не окремі дії. Кожна з таких програм може включати кілька проєктів, які в різні періоди реалізуються підприємством з метою зниження затрат.

Основними програмами скорочення затрат є: робота зі зниження трудомісткості бізнес-процесів; перегляд принципу компенсації персоналу; оптимізація продуктів і каналів розподілу; оптимізація використання активів і капіталу; робота зі зниження закупівельних цін; зміна технологій з метою зменшення затрат.

І тут на допомогу керівникам і менеджерам підприємства приходить правильно побудована система управлінського обліку, а саме система бюджетного управління. В межах управлінського обліку будується система управління затратами з метою їх оптимізації. Бюджетне управління, як система управління підприємством на всіх рівнях через бюджети, дозволяє досягати поставлених цілей на підставі аналізу планованих і досягнутих збалансованих фінансових показників. Але тут потрібно звернути увагу на зміну традиційної процедури складання бюджетів. В умовах кризи при розробці бюджетів необхідно додати ще й елементи «ручного» управління. Бюджетні ліміти необхідно щомісяця уточнювати з погляду доцільності тих чи інших затрат.

Для злагодженої роботи всіх суб'єктів контролю затрат доцільно розглянути їх повноваження, що відображено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Повноваження суб'єктів контролю затрат

Суб'єкт контролю	Контрольні повноваження
Загальні збори учасників (власників, акціонерів)	1. Визначення основних напрямів діяльності підприємства. 2. Обирання або призначення складу керівних та контролюючих органів підприємства
Уповноважений орган або посадова особа, що здійснює керівництво та контроль за діяльністю підприємства	1. Здійснення організації господарської діяльності підприємства. 2. Контроль за витрачанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. 3. Координація та контроль діяльності центрів відповідальності всіх рівнів управління
Головний бухгалтер (фінансовий директор)	1. Організація роботи обліково-фінансових структурних підрозділів підприємства. 2. Розробка облікової політики підприємства та контроль за її дотриманням.
Фінансова бухгалтерія	1. Контроль правильності документального оформлення господарських операцій щодо формування затрат. 2. Контроль за дотриманням чинного законодавства щодо здійснення затрат діяльності. 3. Відображення затрат у системі бухгалтерського обліку. 4. Розкриття інформації про затрати в фінансовій звітності підприємства
Управлінська бухгалтерія	1. Контроль за виконанням бюджетів затрат. 2. Аналіз відхилень фактичних показників від бюджетних. 3. Оцінка діяльності центрів відповідальності. 4. Складання внутрішньої управлінської та інтегрованої звітності
Фінансово-економічний структурний підрозділ	1. Складання бюджетів затрат. 2. Аналіз фінансово-господарської діяльності. 3. Виявлення резервів підвищення ефективності виробництва і зростання рентабельності
Структурний підрозділ управлінського контролю	1. Контроль за дотриманням чинного законодавства при здійсненні господарських операцій щодо формування затрат підприємства. 2. Контроль за виконанням бюджетів затрат. 3. Розробка пропозицій щодо виявлених відхилень фактичних від бюджетних показників
Юридичний структурний підрозділ	1. Розробка внутрішніх регулюючих документів щодо функціонування центрів відповідальності та функціонування підрозділу структурного управлінського контролю. 2. Контроль за дотриманням чинного законодавства при здійсненні господарських операцій щодо формування затрат підприємства
Керівник технологічного центру затрат	1. Контроль за дотриманням чинного законодавства при здійсненні господарських операцій щодо формування затрат підприємства. 2. Контроль за виконанням бюджетів затрат центром відповідальності

Джерело: [1].

Розробляючи систему оптимізації затрат, підходити до застосування режиму жорсткої економії потрібно дуже грамотно, оскільки помилки в цьому питанні можуть привести до ще більш негативних наслідків.

Високопрофесійні керівники розуміють, що економічна нестабільність – явище не вічне. Тому, ще перебуваючи у стані кризи, керівникам підприємств вже потрібно думати про стан подальшого зростання.

Список використаних джерел

1. Хаймьонова Н. С. Методичний інструментарій бюджетування у системі управління витратами підприємства / Н. С. Хаймьонова, С. І. Головацька // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – 2015. – Вип. 47. – С. 42–46.
2. Чичуліна К. В. Удосконалення системи управління витратами на сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] / К. В. Чичуліна // Ефективна економіка. – 2015. – № 5. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4062>.
3. Ясінська А. І. Сутність управління витратами на вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс] / А. І. Ясінська // Національний університет «Львівська політехніка». – 2007. – № 594. – Режим доступу : <http://vlp.com.ua/files/54.pdf>.
4. Яровенко Т. С. Шляхи та методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах / Т. С. Яровенко, А. О. Довга, В. Е. Остряніна // Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Економіка. – 2013. – Т. 21, вип. 7 (2). – С. 181–188.

2.3. Розвиток методичного інструментарію оцінювання економічної стійкості підприємств

У сучасному науковому просторі представлений широкий спектр методів оцінювання економічної стійкості підприємства, які поєднує діагностична одностороння аналіз стійкості як стану. Еволюція методичних підходів відбувалася за екстенсивним та інтенсивним напрямками. Перший зумовлений розширенням спектра первинних моніторингових індикаторів, варіативність яких сформована на основі ключових функціональних складових діяльності компанії, що визначає незначні розбіжності між ними у формуванні інформаційного базису аналізу, які також зумовлені специфікою економіко-математичного інструментарію при типовому алгоритмі процедур оцінювання.

Методичний інструментарій оцінювання економічної стійкості репрезентований у наукових публікаціях С. Н. Анохіна, Ю. В. Богатіна, І. В. Брянцевої, В. Є. Демінга, І. М. Євстюхіна, С. Г. Єзерської, А. О. Каммаєва, О. А. Матушевської, В. С. Мітюшина, І. М. Омельченка, О. В. Смірнова, М. Д. Соколова, О. А. Табекіної та інших. Інтенсивний напрямок еволюції методичних підходів змінив темпоральну логіку оцінки: від моментного стану в поточному періоді до векторності змін у процесі функціонування підприємства. Це дозволяє поділити всі методи на дві чітко відокремлені групи, які принципово відрізняються логікою формування нормативних значень для стандартизації первинних показників: статичні та динамічні. Розвиток методичного інструментарію повною мірою не вирішує проблему об'єктивності інформаційного базису, аналітичних процедур формування агрегованих показників, можливостей якісної інтерпретації отриманих результатів та ідентифікації здатності підтримування / відновлення стану економічної стійкості підприємства у перспективі.